

IAC sagatavojis medijpratības programmu un mācību materiālus

IK DAIGA KĻANSKA

Izglītības attīstības centrs (IAC) ar ASV vēstniecības Latvijā atbalstu kopš 2017. gada oktobra īsteno projektu „Atbalsts Latvijas jauniešu medijpratībai”, kura mērķis ir, sekmējot jauniešu medijpratību, stiprināt demokrātiskās un transatlantiskās vērtības Latvijas sabiedrībā. IAC medijpratības programmas ekspertes izstrādā medijpratības programmu un mācību materiālus, lai tos varētu integrēt formālajā izglītībā. 16 Latvijas skolu komandām ir iespēja papildināt savas zināšanas un metodiskās iemaņas medijpratības mācīšanā.

Līdz šā gada novembrim ir licencētas divas 36 stundu programmas: „Medijpratības integrēšana mācību un audzināšanas darbā” un „Kritiskā domāšana un informācijpratība mācību un audzināšanas darbā”. Noticis programmas apguves seminārs, kā arī trīs reģionālie semināri „Veiksmes un izaicinājumi” un septiņi semināri plašākam pedagogu lokam visos Latvijas reģionos. Līdz šā gada jūnijam programmu aprobācijā iesaistīti 10 450 cilvēki, tajā skaitā 5000 skolēnu pamatskolās, 4610 – vidusskolās, 840 pedagogu un vecāku.

ASV vēstniecības Latvijā preses un kultūras atašeja **Šanona Ričija** (*Shannon Ritchie*) uzsver, ka medijpratības jautājumi patlaban ir aktuāli visā pasaulē, jo

FOTO: Andris Bērziņš

interneta iespējas ir būtiski mainījušas informācijas izplatīšanas iespējas un ātrumu. „Svarīgi saprast, kas ir informācijas avots, cik ticams tas ir. Ne vienmēr internetā pieejamā informācija būs pareiza. Svarīgi – lai skolotāji jaunajai paaudzei iemācītu analizēt un izvērtēt informāciju. Jāatzīst, ka patlaban vecākās paaudzes cilvēki ir ļoti apjukuši, jo viņu dzīves pieredze ir bijusi tāda, ka visam, kas rakstīts laikrakstā vai redzēts televīzijā, dzirdēts radio, varēja ticēt, bet tagad tā vairs nav. Mūsu bērni internetā pavada ārkārtīgi daudz laika, un vecākiem

ir svarīgi zināt un saprast, ko viņu bērni tur lasa un dara,” norāda Š. Ričija.

Skolotāji programmas saturu pielāgoja skolēnu vecumam

Stāsta IAC medijpratības programmas satura eksperte **Inģūna Irbīte**: „Patlaban ir tapusi programma, kuru varēs izman-

FOTO: Andris Bērziņš

tot arī tajās skolās, kas nepiedalījās projektā. Pēc projekta semināriem pedagogi aprobēja programmas tēmas skolās dažādos vecumposmos un pēc tam sniedza atgriezenisko saiti par veiksmēm un izaicinājumiem. Sākumskolās nodarbību saturu izmantoja mazāk, pamatskolās un vidusskolās – vairāk.

Respektējot pedagogu ieteikumus, nākamā gada februārī izdosim pieredzes krājumu, kas elektroniskā formātā būs pieejams jebkuram interesentam Latvijā. Uzticības kredīts šim materiālam ir augsts: skolēni to ir izmantojuši mācību stundās visos Latvijas reģionos, tā nav teorija, kas tapusi kabinetā.

Manuprāt, izdevies ir tas, ka mācību priekšmetu skolotāji patiešām strādāja starpdisciplināri. Sākotnējās bažas par to, ka medijpratību visos priekšmetos nespēs integrēt, nav attaisnojušas. Pedagogi atklāja, ka medijpratību var sasaistīt ar ikviena mācību priekšmeta būtību. Piemēram, ko sportā var darīt ar medijpratību? Izrādās, mācot bērniem par veselīgu uzturu, skolēni ar klasiskiem medijpratības rīkiem var izpētīt, kuri no uztura bagātinātājiem ir patiesi nepieciešami un labi sportistam; var noskaidrot, kas un kādā veidā izsaka uztura bagāti-

“Sākotnējās bažas par to, ka medijpratību visos priekšmetos nespēs integrēt, nav attaisnojušas.

nātāju piedāvājumu, kam tas ir izdevīgi utt. Tātad skolēni iemācās vērtēt informāciju arī sporta stundā.

Protams, tehnoloģiju, sociālo un pilsonisko mācību priekšmetu bloks pats par sevi ir saistīts ar medijpratību, bet liels bija prieks, ka skolotāji veidoja tandēmus ar citu priekšmetu pedagogiem un sekmīgi strādāja kopā.

Kā medijpratības tēma iekļaujas projekta „Skola 2030” piedāvātajā saturā? Jāatzīst, ka tā iederas ļoti labi. Mēs sadarbojamies arī ar projekta „Skola 2030” cilvēkiem un redzam, ka šā projekta dokumentos medijpratība ir klātesoša. Kā es smeļoties mēdzu teikt – šajā projektā skolotāji dara to, ko no viņiem prasa amata aprakstā. Informācijas avotu pārbaudāmība, piemēram, ir būtiska sadaļa projektā „Skola 2030”. Turklāt skolotāji redz, ka bērniem medijpratība patīk, tāpēc viņi šajā projektā piedalās ar lielu pašatdevi.

Vēl viens jautājums, kas mani vienmēr uztrauca, – līdz šim mācību saturā bija iemērta minimāla vieta tam, lai mācību stundās ar skolēniem sarunātos par aktuālajām ziņām, faktiski tikai sociālo zinātņu blokā, kurš ne vienmēr vidusskolās ir. Tāpēc nav jābrīnās, ka mums ir neaktīvs vēlētajš, neinformēta sabiedrība – mēs izglītības procesā tam neesam iemērijuši vietu. Tādējādi šī sadaļa ir skolotāja entuziasms.

Vairāku skolu pārstāvji ir teikuši, ka, pateicoties šim projektam, viņi mācību plānā ir atraduši vietu regulārai medijpratībai, piemēram, katru mēnesi viena audzināšanas stunda būs veltīta aktuālajam sabiedrībā, pasaulē; katra vēstures stunda sākas ar 10 minūtēm par politiski aktuālo notikumu analīzi; notiek regulārs fakultatīvs medijpratībā. Tātad skola meklē regulāro bāzi šim prasmēm.

Skolas medijpratības nozīmi un aktualitāti novērtē arī tāpēc, ka publiskajā telpā aizvien vairāk un dažādas institūcijas aktualizē medijpratības nozīmi. Tātad visas aktivitātes ir savstarpēji saistītas un jēgpilnas.

Prieks ir arī par to, ka skolotāji mūsu izstrādāto saturu pielāgoja skolēnu vecumposmam, izmantoja projektā piedāvāto metodiķu dažādos mācību priekšmetos. Redzam, cik radoši viņi attīstīja idejas.

Runājot par to, kur kopā ar kolēģi Dainu Zelmeni smēlāmies idejas programmas satura izveidei, jāteic, ka medijpratības tematika mūsu redzeslokā ir sen, un viss, ko piedāvājam pedagogu kvalifikācijas celšanas kursos, ir mūsu autordarbs. Tēmu papildinājām ar jaunāko informāciju. Jāpiebilst, ka, tiekoties ar skolotā-

“Jaunie jūtas kā zivis ūdenī, bet digitālā kontinenta imigrantiem – vecākajām paaudzēm – ir jācenšas gudri turēties līdzī.

jiem, aicinām gan reģionālo, gan nacionālo mediju žurnālistus, lai informāciju sasaistītu ar praktiķiem. Man patīk arī salīdzinājums par digitālo kontinentu, kurā jaunie jūtas kā zivis ūdenī, bet digitālā kontinenta imigrantiem – vecākajām paaudzēm – ir jācenšas gudri turēties līdzī.”

Medijpratību integrē politikas stundās

Ventspils 4. vidusskolas skolotāja **Kristīne Kornijanova** stāsta, ka projektā izstrādātos medijpratības materiālus, ko papildinājusi

FOTO: no IAC arhīva

arī ar savām idejām, kopā ar vidusskolēniem iedzīvinājusi politikas stundās. Medijpratības programmas ekspertēm ir izdevies izstrādāt tik unikālus materiālus, ka tos var veiksmīgi izmantot arī sociālajās zinībās pamatskolas klašu skolēniem. „Projekta komandā esam divas sociālo zinību skolotājas. Esmu pārliecināta, ka skolēniem medijpratība ir ļoti svarīga, un esmu gatava veltīt ļoti daudz laika, lai dalītos savās zināšanās ar skolēniem. Jau tagad varu teikt, ka ir mainījusies skolēnu uzvedība un attieksme sociālajos medijos. Par projektā iegūtajām zināšanām, mācību metodēm rīkojam semināru arī saviem kolēģiem. Un arī viņi atzina, ka līdz šim par dažiem aspektiem nebija aizdomājušies, un tagad nedalās ar visām ziņām, ko vien ierauga. Atklājās, ka nav izpratnes par to, kas ir sabiedriskie mediji un kas – privātie mediji. Šis ir brīdis, kad mēs, visa sabiedrība, mācāmies kopā un varam saprast, kas ir medijpratība un kāda ir tās nozīme,” uzsver K. Kornijanova.

Izveido radoraidījumu

Daugavpils Vienības pamatskolas informātikas skolotāja **Alīna Ivanova** atzīst, ka vispirms sā-

FOTO: Andris Bērziņš

kuši ar semināriem visu mācību priekšmetu skolotājiem, lai katrs meklētu idejas, kā savās stundās iekļaut medijpratības tēmas. Skolotāji palīdzēja viens otram, veidoja integrētas mācību stundas, kas skolēniem ļoti patika. „Veidojām radoraidījumu ciklu par medijpratību „Mediju āķis”. Skolēni labprāt darbojas kā diktori. Skolēniem bija jāatbild uz āķīgu jautājumu, kuram atbildi vajadzēja meklēt mediju vidē. Uzvarētājs ieguva balvu. Pateicoties šim radoraidījumam, mums izdevās iesaistīt visus skolēnus, sākot jau ar sākumskolas bērniem.

Mums notika arī pasākums „Ceļojums medijpratības labirīntos”, kur skolēniem bija iespēja strādāt radoši, izmantojot tehnoloģijas. Katrai grupai bija planšetdators, un tiešsaistē viņi atbildēja uz testa jautājumiem. Analizējot atbildes, secinājām, ka medijpratības tēmas viņi apgūst ar interesi. Turklāt skolēniem devām iespēju savus personiskos tālruņus izmantot mācību procesā: tas viņus pārsteidza, tāpēc ka ikdienā viņi tos lieto vien izklaidei. Skolēni bija pārsteigti, ka viņiem atļauj izmantot telefonus un ka ar tiem viņi var arī mācīties. Datorikas nodarbībās mums ir iekļautas medijpratības tēmas, kurās skolēni mācās atrast informāciju, mācās to analizēt. 3. un 6. klases bērni piedalījās valsts diagnosticējošajā darbā par medijpratību. Skolēni ieguva 70 % vērtējumu, kas liecina, ka mums ir gana daudz darāmā, lai rezultātus uzlabotu. Skolēni šajā vecumā vēl nespēj izlasīt reklāmas, trūkst kritiskās domāšanas prasmju, kam mums ir jāvelta vairāk uzmanības,” atzīst A. Ivanova.

Vairāk par projektu lasiet: <http://www.iac.edu.lv/projekti/aktualie-projekti/atbalsts-latvijas-jauniesu-medijpratibai>. ■

